

עסקים
המאד אתון של שיש

את שיש קולר אין צורך עוד להציג. הוא שחקן, בימאי, עיתונאי, איש יחסי-כבוד ומעשיו אפשר להוסיף לרשימה בשני עיסוקים שלהם הוא מקדיש את מיטב מירצו. קודם כל, הוא מפיץ סרטים במישרה מלאה. החברה שלו, סירטי מאראטון היתה פעילה כבר כמה שנים ביבוא סרטים שונים, אבל בשנה האחרונה, עם מימון גרמני שווייצי, היא נכנסה להילוך גבוה, ושיש, שהיה פעם מבקר קולנועי, החליט להתרכז בסרטי איכות בלבד. ואכן, הוא אסף לעצמו רשימה מוכוונת מאוד של סרטים, ביניהם הפחד אוכל את הנשמה של פאסבינדר, החוזה של הבימאי הפולני הגדול קוֹסְטוֹף ז'אנוֹסִי, סירטי האחרון של אנדֵז'י ויאדה לפי סיפור של וולף הוכוּחַט בשם האבה בגרמניה, ועוד סרטים כהנה וכהנה, מיוגוסלוויה ומקנדה.

מפייץ-מפיק קולר
קומדיה, מלודרמה, ריגול

מצרפת ומגרמניה, סרטים המצליחים מאוד בפסטיבלים אך אינם מגיעים לישראל מפני שענף הקולנוע בארץ סבור כי אינם מיסהריים די הצורך.

כמיקרה זה צריך לומר שענף הקולנוע ממשיך לחשוב כך, למרות היוזמה של שיש, אשר לא הצליח בשנה האחרונה להגיע לעמדה השווה עם אף אחד מבתי הקולנוע בתל-אביב, כדי להקרין את הסרטים שהוא מביא. אבל הוא אופטימי במידה מספקת, כדי לישור על עצמו לא רק את המשרד ההפצה של סרטים כמו פאדרה פאדרונה, אלא גם הוצאתם לאור מחדש של סרטים קלאסיים כמו שבעת הסמוראים, שאותו הוא מבטיח להציג בשלמותו, מה שלא נעשה קודם לכן בארץ.

שיש הוא לא רק מפיק, אלא מתכנן להיות גם מפיק, בעזרת אותם משקיעים שעזרו לו לרכוש את הסרטים האלה. קודם כל, יש לו זכויות על קומדיה ישראלית של שמואל אמיר, והוא מקווה שדני וולמן יסכים לקחת על עצמו את הבימוי. מלבד זאת רכש זכויות למלודרמה ישראלית על חוויתיה של גרושה בתל-אביב, אשר נכתבה הוא מכין סרט ריגול רב-היקף, המבוסס על סיפור של מרגל ישראלי ברימוס, המסתתר תחת השם נדאום. גולת-ההכותרת של הישגיו של שיש, היא התוכנית להסריט רומן של הסופרת השוודית המהוללת, וככת פרס נובל, סלמה לאגרלוף. שם הרומן הוא ירושלים ועלילתו מתרחשת בעיר זו.

תדרוך

חובה לראות

תל-אביב — אני אוהב אותך כרמן, גיבור מקומי חג שמח מר לורנס, טעם החיים. ירושלים — יול, חיים — הרומן שלי עם אנני, חג שמח מר לורנס.

תל-אביב

*** אני אוהב אותך כרמן (גת ספרד): יצירתם של הבימאי קארלוס סאורה ושל הכוריאוגרף אנתוניו גאדס משלבת אמנויות בדרגתן הצרופה והגבוהה ביותר — מחול ותיאטרון עם ריאליזם קולנועי. חוויה מיוחדת במינה.

*** חג שמח מר לורנס (פאר): יפאן-ארה"ב: גישה אושימה מנתח פער בין תרבויות דרך סיפור על קצינים אמריקאיים בשבי היפאנים. מישחק מצויין של טום קונטי.

חובה
לראות

הקרב על אלג'יר (בית ליסקן, תל-אביב, איטליה / אלג'יר) — על חשיבותו החברתית של מיסמך מצולם זה נכתב כבר בהרחבה. במדור אחר של העולם הזה (יומן אישי, 7.12.83), אכן, אין ספק שסירטו של גילו פונטקורבו, המשחזר אירוע אחד מתוך מאבק השיחור של העם האלג'ירי, הוא סרט חשוב. שחיוני לראותו במיוחד אצלנו. בשל הדימוין המביך שבין האירועים שהוא מתאר ובין מהדורות החדשות שבהם מתבונן עם ישראל מדי ערב.

מן הצד הקולנועי, העניינים חלקים פחות. לא דווקא בשל מה שעושה פונטקורבו, אלא בגלל מה שצמח מן העשייה הזאת. הקרב על אלג'יר יוצא מן ההנחה הבסיסית, שהינחתה בזמנו את הקולנוענים הסובייטים הגדולים, שהצופה יודע בבירור לצד מי הצדק, מבחינה מולטית, ושמתרת הקולנוע להמחיש בצורה הזותית את הדרך שבה מושג ניצחון הצדק הזה.

מאחר שהצופה יודע מראש — והסרט אינו עוסק בכך ככל — כי זכות האלג'ירים להשתחרר מן העול הצרפתי, הרי ממילא, גם כאשר אחריות המורדים לשפיכות-דמים שרירותית ברורה, קשה לבוא אליהם בטענות. לזכות פונטקורבו צריך לומר שהוא אינו מנסה לייפות את העובדות, הוא מביים את הסרט בפיחחות ובתבונה רבה, והמכאניזם של טרור, טרור נגדי, וחוסר התוחלת שבמאבק נגד תנועה לאומית, שמייצגת באמת את עם, מתוארים בצורה משכנעת מאוד.

צנחנים צרפתיים באלג'יר — כמו אצלנו?

מצד שני, כפיית אמצעים תיעודיים-כביכול על סרט שהוא עלילתי, ומבויים מתחילתו ועד סופו, יש בה מרכיב ממוקפק, אצל פונטקורבו מתבט הדבר בכך ששני המחנות הניצים הם הומוגניים ואחידים מדי, אבל זה חטא קטן. אצל צאצאיו הרבים של פונטקורבו (קוסטא גבראס הוא הבולט בהם), התזאנה התיעודית עזרה למכור עובדות רבות שאמיתותן לא הוכחה אף פעם די הצורך. כאמור, הטענה אינה מתעוררת כנגד סרט זה, ספציפית, מה עוד שהשפה הקולנועית כאן מרשימה, אלא נגד האסכולה שקמה בעיקבותיו.

חוויה
מסוג אחר

נהר של בוץ (מוסיאון תל-אביב, יפאן) — סרט צנוע, בשחור-לבן, רגיש, אינטליגנטי ועשוי באיפוק רב. הסרט היה מועמד למרס

האוסקר כסרט הזר הטוב ביותר, לשנת 1981. מכל הבחינות, זו הפתעה, הן משום שמדובר בסוג של סרט אשר בדרך-כלל אינו מגיע לתחרות על זכייה במרס המסמל מיסחריות ולא רק איכות, והן משום שמדובר בסרט ראשון של בימאי צעיר, במיסגרת יוקרתית השמורה לזאבים ותיקים.

סיפור הידידות בין בנו הקטן של מונדקאי ובין בן גילו, המתגורר על ספינת-נהר רעועה, שם עוסקת אמו בזנות, אינו אלא תירוץ כדי לחשוף בפני הצופה תמונה של יפאן בשנות ה-50. זו תמונה של מדינה, המנסה לקום על רגליה אחרי שהובסה במלחמה, אומה העומדת בפני נס כלכלי גדול, אבל אינה מוכנה, מבחינה נפשית, להתמודד עם הנס הזה. אומה ששלטו בה לפני המלחמה, אל הפתיחות וההתפרקות של התאים היסודיים, בעיקר תא המינפחה, אחרי המלחמה.

כל זה מתואר בעדינות רבה, בלי ללחוץ ולכפות על הצופה שום מסקנה או מסר, כבדרך-אנגב. כשהסרט מתנהל כמו מימי הנהר הבוצי, שעומד כל הזמן במרכזו, אפשר להתבונן במבוגרים המתגעגעים לימי המלחמה, שבהם לפחות ידעו מה הם עושים.

ילדי הספינות: תמונה של חיים

דווקא הפשטות שבה מציג אוגורי את דמויותיו, הבחירה המכוונת של בני-העם ולא גיבורים נעלים, והמרכיבים הזעירים המצטרפים יחד, כדי להעניק תמונת-חיים יפאנית, כל אלה הופכים את הסרט הזה לחוויה יוצאת-דופן, שראויה להתבוננות קפדנית, גם אם הקצב איטי ואין בסיפור סנסציות עוצרות נשימה.

פאשיסטים
ברשיון

מישפט בדלתיים סגורות (דקל תל-אביב, ארצות-הברית) — הטענה של הסרט הזה ראויה לשבח: אין אדם, ולו המכובד ביותר, שרשאי לראות את עצמו מעל החוק. הדרך שבה מנסה הבימאי פיטר הייאמס להוכיח זאת, ממוקפת לכל ארכה.

מעשה בשופט בית-הדין-השופט העליון בקליפורניה, שמואס בחורים שקיימים בחוק, חורים שבאמצעותם מצליחים פושעים מועדים להימלט מן העונש המגיע להם. השופט מצטרף לחבורה הכוללת אחדים מעמיתיו, והשותפים להתמרמרותו ויחד הם מועלים במיסגרת בית-דין עליון פרטי, שדן מחדש בתיקים אשר נסגרו בגלל תעלולים טכניים של פרקליטים. הם מוציאים מיסקי-דין שאין עליהם עוררין, ואחרי-כך דואגים גם להוצאה לפועל, לאו דווקא באמצעים המוכרים על-ידי החוק.

מובן שלקראת הסוף מגלה הגיבור הראשי שהוא בעצם שגה בהצטרפותו לקבוצת-עושי הצדק הפרטי, אבל עד אז, הוא הצליח לשכנע את הצופים שאין בעצם דרך אחרת כדי להשליט סדר בעולם הפרוע שבו אנחנו חיים.

הפושעים שמשתמטים מן הדין מוצגים כיצורים גועליים מבחילים וזוחים כל-כך, צעריך לתשמיד אותם בין כה וכה, כמו שמשמדיים עשבים שוטים, שכן, אם אין הם אשמים במיקרה ספציפי אחד, הם בוודאי אשמים במשעמים אחרים, שטרם נחשפו — ואכן זה מה שמראה הסרט בהמשך. העובדה שהיו סיבות רציניות מאוד, אשר בגללן הונסו

מייקל דוגלאס: מה פגום בחוק?

לחוק באמריקה סעיפים המגבילים את פעולת המיטרה ומחייבים אותה לנהוג לפי תקנון מסויים. נשכחת כליל, והמסר נודך ריח פאשיסטי ברור, גם אם לא מכוון מראש.

זאת ועוד, קשה לעכל את העובדה שמישפטן צריך להגיע לכס-השופט העליון, כדי לגלות מה פגום בחוק, אחרי שהוא חסך בו קודם לכן שנים רבות כל-כך. אבל אולי כל זה לא היה חשוב לבימאי-הסרטיאי פיטר הייאמס. הוא רצה לעשות סרט מתח, וצדק ומישפט היו רק כלים בידינו. אלא שהפעם מדובר בכלים שמשוכן להשתמש בהם בדרך שרירותית.